С Т А Н О В И Щ Е

от

Доц. д.пс.н. Иван Стоянов Александров,

Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна

По отношение заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” № 860 от 03.05.2018 г. за включване в Научно жури за защита на дисертационен труд на ВЕСЕЛИН ТЕНКОВ ТЕНЕВ по професионално направление 3.2„Психология“, докторска програма „Обща психология“ с тема на дисертационния труд „Депресивни и тревожни разстройства при икономическа криза ”.

1. **Актуалност**

Дисертантът разработва актуален проблем идващ от необходимостта за практическо приложение на психологическото знание. Научният проблем свързан психичното функциониране и преживяванията на хората в различни социални ситуации, може би винаги ще бъде на фокуса на вниманието на специалисти от различни области. Проблемите свързани със социалното функциониране са предмет на изучаване на социологията и социалната психология. Проблемите с психичното функциониране са предмет на психологията на здравето, клиничната психология и психиатрията. Икономическите ефекти от преживяванията са предмет на изследване на икономическите науки. Разбира се, такъв тип проучвания на каквито залага дисертантът могат да се развиват и интердисциплинарно, при задължителното условие за точното и ясно определяне на предмета на изследване. Веселин Тенев е успял да направи това като разглежда взаимовръзките между икономиката и психологията.

Проблематиката по принципите на развиването на тревожна и депресивна симптоматика в периоди на икономическа криза е актуален и се налага от реалностите на практиката. Проучванията по този проблем са малко, но даденостите на обществото, и състоянието на научното знание към момента дават пълното основание за провеждането на задълбочени проучвания в тази насока.

В този ред на мисли, дисертационното изследване има своето актуално място и приносни моменти.

2. Характеристика на дисертационния труд

Структурата и обема на дисертационния труд са определени от естеството на поставените цели и задачи и представят авторовата логика на изложение. Дисертационният труд е структуриран в увод, пет глави, заключение, с общ обем 159 страници. Приложени са приложения и списък на използваната литература.

В първа глава подробно са разгледани теории, хипотези и предположения от различни научни области – психопатология, психиатрия, социална медицина икономика и социология.

Във втора глава озаглавена *„Етиология и мотивация на психологичното поведение”* отново се смесват множество научни области разглеждащи много проблеми – от принципите и механизмите на действие на невромедиаторите до мотивацията.

В трета глава и четвърта глава представените разсъждения са основно в сферата на икономическите науки.

Петата глава представлява емпиричните изследвания свързани с създаването, валидизирането и анализа на авторския Въпросник за Оценка на влиянието на Тревожността и Депресивността върху икономическото поведение (ВОТДИП).

Представените данни са обработени с адекватни на скалираните величини и разпределенията статистически методи.

3. Препоръки към дисертационното изследване.

Към дисертационния труд имам следните препоръки (те са за подобряване на качественото представяне на научното изследване на докторанта в засегнатата от него актуална проблематика):

1. Предлагам Веселин Тенев да поработи още върху понятийния апарат на бъдещите си изследвания. Дисертанта използва понятия от много научни области и следва те да се осмислят прецизно в техния обем и съдържанието, което се влага в тях. Има словосъчетания, които изглеждат новаторски, но звучат странно. Например - не е прието да се употребява – *етиология на поведението*. Етиологията се използва като понятие в медицината, когато се изследва причинността за възникване на нозологичните единици или признаците и симптоматиката на дадено заболяване. Във философията се използва за разсъждения по причинността. В психологията това понятие не е прието да се употребява в контекста на поведението. Друго понятие използвано в неясен и многозначен контекст е *психопатология на трудовата заетост*. Най-общо психопатологията е дисциплина, имаща за предмет изучаването на разстройствата на поведението, емоциите, съзнанието и общуването на хората. Нито общата психопатология, нито клиничната се занимават с изучаване или описване на трудовата заетост.
2. Добре е в литературния обзор да бъдат включени само части, които изграждат модела на изследвания проблем и после се проверяват или служат за проверка в емпиричната част от изследването. Натрупания материал е много интересно четиво, но има части

които не са в съответствие с целта на изследването, нито са подложени на проверка в емпиричната част. Например – агресията, личностните разстройства, биологичните основи на поведението и др. Всички те разширяват кръга на изследвания проблем, а целта на обзора и критичния анализ на литературата да се конкретизират понятията и да се изведат емпиричните индикатори, които ще се проверяват в експерименталната част от изследването. Т.е да се върви от общото към частното.

Направените препоръки не променят положителната ми оценка за дисертационния труд и неговата значимост от гледна точка на приносите, които има. Те са посочени, за да подпомогнат дисертанта да усъвършенства научните си изследвания, научния апарат и начина на представяне на резултатите от емпиричните изследвания.

4. Научни и научно-приложни приноси.

Цялостно дисертационният труд дава основание за формулиране на приноси в следните насоки:

Създаден е нов, тест за оценка на влиянието на тревожността и депресивността върху икономическото поведение.

Положените теоретични основи за подпомагане на хора с умерена депресия, тревожност, могат да помогнат за избягване на опасни, индивидуални решения, както и предотвратяване на негативни, финансови последствия, свързани с импулсивни промени в икономическото поведение.

Отчитат се културални различия свързани с депресивните и тревожни състояния и икономическото поведение, при българи и чужденци.

Авторефератът отразява изцяло съдържанието на дисертационния труд. Основните части от дисертационния труд са представени в публикации под формата на статии и доклади от конференции.

5. Заключение

Представената дисертация представлява актуално изследване в значима област на интердисциплинарното познание. Новаторския характер и приносните моменти в изследването ми дават основание да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури, при успешна защита, да гласуват за присъждането на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.2„Психология“, докторска програма „Обща психология“ на Веселин Тенков Тенев.

Варна Изготвил становището:

10.06. 2018г. Доц. д.пс.н. Иван Александров